

Huvudman

Norrköpings kommun
Norrkoping.kommun@norrkoping.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Mosstorpskolan 2 (årskurs 7-9) i Norrköpings kommun.

Beslutet i korthet

Skolinspektionens tillsyn av Mosstorpskolan 2 visar att det finns allvarliga och omfattande brister i flera centrala delar av verksamheten. Det handlar om brister som att undervisningen inte i tillräcklig utsträckning bedrivs av behöriga och legitimerade lärare och att elever inte erbjuds att delta i undervisning i form av extra studietid i tillräcklig omfattning. Det handlar också om arbetet med att identifiera och utreda frånvaro för elever med upprepad eller längre frånvaro. Vidare handlar det om brister i arbetet med extra anpassningar och att identifiera, utreda och ge elever det särskilda stöd som de har behov av och rätt till. Det framkommer också brister i skolans förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet och studiero. Det finns brister beträffande att särskilt beakta resultat på nationella prov och betygskataloger. Slutligen finns brister som handlar om huvudmannens ansvar för kompetensutveckling och se till att personalen har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Bristerna som identifierats i utredningen påverkar och förstärker varandra. Att tjänstefördelningen inte i tillräcklig utsträckning utgår från lärarnas behörighet, och att lärare därmed inte har tillräckliga ämneskunskaper eller tillräcklig pedagogisk kompetens i de ämnen de undervisar i, innebär sämre förutsättningar för lärarna att ge såväl ledning och stimulans som extra anpassningar till de elever som är i behov av det. När elever inte får det stöd som de behöver ökar risken för såväl frånvaro som bristande studiero.

Tillsynen visar att bristerna i stor utsträckning är kopplade till å ena sidan kompetensbrister på skolenhetsnivå, där skolan har utmaningar i att rekrytera personal med tillräcklig kompetens för att bemöta elevernas behov samtidigt som det också finns begränsningar i samverkan med hemmen. Å andra sidan visar tillsynen att bristerna också är kopplade till styrningen och ledningen av skolan,

såväl på huvudmanna- som rektorsnivå. Detta visar sig bland annat i avsaknaden av tydliga och väl förankrade arbetssätt och rutiner, till exempel kopplade till arbetet med att identifiera, anmäla och utreda elever i behov av särskilt stöd. Det tar sig också i uttryck i att det på skolan råder en passivitet bland skolpersonal, där samtlig skolpersonal exempelvis inte agerar vid kränkande behandling, inte följer de gemensamma och utarbetade lektionsstrukturerna, att ordningsreglerna inte efterlevs på ett tillfredsställande sätt och att samtlig skolpersonal inte agerar eller reagerar när elever upprepat stör ordningen. Vidare har huvudmannen inte säkerställt att det på skolan finns en aktuell och ändamålsenlig plan mot kränkande behandling, för att på så vis säkerställa att det på skolan bedrivs ett strukturerat och varaktigt arbete för att tillförsäkra eleverna en trygg studiemiljö, där eleverna också medverkar vid upprättandet av planen.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Norrköpings kommun att senast **den 12 augusti 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande att undervisning ges av behöriga och legitimerade lärare, extra studietid, frånvaro, extra anpassningar, särskilt stöd, förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet, arbete för att skapa studiero, särskilt beakta resultat på nationella prov samt betygskatalog. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Norrköpings kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Norrköpings kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisning ges av behöriga och legitimerade lärare

1. Se till att undervisningen i så stor utsträckning som möjligt bedrivs av lärare som är legitimerade och behöriga för den undervisning de bedriver. Detta gäller exempelvis ämnena kemi, matematik, svenska och teknik. (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen)

Extra studietid

2. Se till att elever i årskurs 7-9 erbjuds undervisning i form av extra studietid i en omfattning om minst två timmar per vecka. (10 kap. 5 a § skollagen)

Frånvaro

3. Se till att vid minst ett tillfälle **före den 12 april 2024** informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens krav kring utredning vid upprepad eller längre frånvaro. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket och 7 kap. 19 a §§ skollagen)
4. Se till att rektorn tillsammans med lärare och annan personal **senast den 12 april 2024** uppmärksammar vilka av skolans elever som har upprepad eller längre frånvaro, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro. En förteckning över dessa elever ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)
5. För varje uppmärksamrad elev med upprepad eller längre frånvaro ska rektorn, om det inte är obehövligt, se till att det skyndsamt inleds en utredning om orsakerna till frånvaron. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Rektorn ska dokumentera när frånvaroutredningar inletts och slutförts för respektive elev **från och med den 16 februari till och med den 31 maj 2024**. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)

Extra anpassningar

6. Se till att vid minst ett tillfälle **före den 12 april 2024** informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens krav kring när elever skyndsamt ska ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket och 3 kap. 5 § skollagen)
7. Se till att de elever som har bedömts vara i behov av extra anpassningar ges detta stöd inom ramen för den ordinarie undervisningen. (3 kap. 5 § skollagen)

Särskilt stöd

8. Se till att vid minst ett tillfälle **före den 12 april 2024** informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens krav kring när de ska anmäla till rektorn att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket och 3 kap. 7 § skollagen)
9. Se till att rektorn **senast den 12 april 2024**, tillsammans med samtliga lärare som bedriver och därmed ansvarar för undervisningen, identifierar och dokumenterar vilka elever som, trots extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, befaras inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen)
10. Se till att rektorn för varje elev som identifieras i samband med åtgärd 9 ovan, samt för varje elev som därutöver anmäls kunna vara i behov av särskilt stöd, startar en utredning om respektive elevs behov av särskilt stöd. Rektorn ska dokumentera vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen)
11. Se till att rektorn, eller den rektorn har överlåtit beslutanderätten till, för varje utredning om särskilt stöd som avslutas **före den 31 maj 2024** fattar beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera hur många beslut om att utarbeta åtgärdsprogram samt beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram som fattats under perioden **den 16 februari till och med den 31 maj 2024**. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen)
12. Se till att åtgärdsprogram som utarbetas under perioden **den 16 februari till och med den 31 maj 2024** innehåller uppgifter om när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Dessa åtgärdsprogram ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 9 § skollagen)
13. Se till att elever får det särskilda stöd på det sätt och i den omfattning som behövs och som anges i elevers åtgärdsprogram för att eleverna ska ha

möjlighet att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas. (3 kap. 9-10 §§ skollagen)

Förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet

14. Se till att vid minst ett tillfälle **innan den 12 april 2024** klargöra skyldigheten för all skolpersonal att, när en elev blir utsatt för kränkande behandling, agera genom att vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket samt 5 kap. 6 § första och andra stycket skollagen)
15. Se till att vid minst ett tillfälle **innan den 12 april 2024** klargöra skyldigheten för all skolpersonal att vid kännedom om att en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling göra en anmälan till rektorn. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket samt 6 kap. 5 och 10 §§ skollagen)
16. Se till att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektorn. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som gjorts under perioden **den 16 februari till och med den 31 maj 2024**. Huvudmannen ska även inkomma med fem kränkingsanmälningar om sådana gjorts. Dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 5 och 10 §§ skollagen, Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar)
17. Se till att planen mot kränkande behandling upprättas, följs upp och ses över under medverkan av eleverna. Planen ska dessutom innehålla en redogörelse över hur tidigare års åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling har genomförts. En reviderad plan mot kränkande behandling, med det innehåll som anges ovan, ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 8 § skollagen och 2 § förordningen [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling)

Arbete för att skapa studiero

18. Se till att skolan följer upp elevernas studiero, analyserar vilka hinder som finns för att elever ska ha studiero samt utifrån analysen beslutar om åtgärder för att undanröja dessa hinder. Uppföljningen och analysen ska omfatta personalens gemensamma förhållningssätt, elevhälsans

medverkan och rektorns roll i arbetet med studiero. Huvudmannen ska inkomma med en redogörelse för uppföljningen, analysen och beslutade åtgärder i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder. (4 kap. 4 § och 5 kap. 3 § skollagen)

19. Huvudmannen ska följa upp och analysera de förutsättningar och behov som skolenheten har när det gäller att bedriva ett förebyggande arbete som syftar till att skapa studiero. Med förutsättningar avses här styrning och ledning, personella och ekonomiska resurser samt personalens kompetens. Huvudmannen ska utifrån uppföljningen och analysen bedöma om skolenheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra sitt uppdrag när det gäller studiero. Huvudmannen ska inkomma med en redogörelse för uppföljningen, analysen och bedömningen i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 §, 4 kap. 3 § och 5 kap. 3 § andra stycket skollagen)
20. Huvudmannen ska inkomma med en redogörelse för de åtgärder som har genomförts, utifrån analysen under åtgärder 18-19, vid skolenheten i det förebyggande arbetet för att skapa studiero under **vårterminen 2024** i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder. (5 kap. 3 § andra stycket skollagen)
21. Se till att rektorn vid minst ett tillfälle **innan den 12 augusti 2024** följer upp hur ordningsreglerna, och särskilt reglerna avseende ordningsstörande beteende samt språkbruk, följs och analyserar orsakerna till uppföljningens resultat. Huvudmannen ska inkomma med en redogörelse för hur uppföljningen har gått till, resultatet av analysen samt en beskrivning av genomförda åtgärder. (5 kap. 5 § skollagen)
22. Se till att vid minst ett tillfälle **innan den 12 april 2024** klargöra skyldigheten för personal och elever att mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning endast får användas i undervisningen enligt lärarens instruktioner, eller om de utgör extra anpassningar alternativt särskilt stöd, eller om det annars finns särskilda skäl. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (5 kap. 4 a § skollagen)
23. Se till att upprätta skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. Rutinerna ska beslutas av rektorn. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (5 kap. 4 e § skollagen)

Särskilt beakta resultat på nationella prov

24. Se till att vid minst ett tillfälle innan **den 12 april 2024** klargöra skyldigheten för lärare att de särskilt ska beakta resultaten på de nationella proven vid betygssättning. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § och 10 kap. 20 a § skollagen)
25. Se till att skolans lärare vid betygssättning i ämnen där elever genomfört nationella prov särskilt beaktar elevens resultat på det nationella provet. Av redovisningen ska framgå vilka elever som gjort nationella prov i matematik och samhällsorienterande ämnen under vårterminen 2024 och vad de fått för betyg på nationella provet respektive i det ämne för vilket provet gjordes. I de fall elevens slutbetyg avviker från resultatet på det nationella provet ska det anges hur det nationella provet särskilt beaktats vid betygssättningen i ämnet. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (10 kap. 20 a § skollagen)

Betygskatalog

26. Se till att rättelser och ändringar av betyg i betygskatalogen dateras och signeras av betygssättande lärare. Av betygskatalogen ska datering och signering framgå av såväl det tidigare som det nya betyget. (7 och 15 §§ Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2011:123] om betygskatalog)

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2023:5719) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Mosstorpskolan 2 följer gällande bestämmelser om undervisning ges av behöriga och legitimerade lärare, extra studietid, frånvaro, extra anpassningar, särskilt stöd, skolans förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet, arbete för att skapa studiero, att särskilt beakta resultat på nationella prov samt betygskatalog.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, representanter från elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn samt lektionsobservationer mellan den 7 och 8 november 2023. Som en del av tillsynen har även dokumentation

granskats, bland annat samtliga aktiva åtgärdsprogram, skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling för läsåren 2022/23 och 2023/24 samt betygs kataloger för höstterminen 2022 och vårterminen 2023. Vidare har kompletterande intervju med rektorn och den biträdande rektorn genomförts digitalt den 1 december 2023. Det har även genomförts en digital intervju med representanter från huvudmannen, Norrköpings kommun, den 6 december 2023. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. (2 kap. 8 § skollagen) Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten. (4 kap. 7 § skollagen)

Föreläggande

Undervisning ges av behöriga och legitimerade lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inskickad dokumentation framgår att den befintliga lärarförteckningen är gemensam för två skolenheter, Mosstorpskolan 1 och 2. Av dokumentstudier framgår att 11 av 35 lärare saknar lärarlegitimation samt att 19 av 35 undervisande lärare saknar behörighet för undervisning som de bedriver på Mosstorpskolan 2. Exempelvis bedrivs all undervisning för årskurs 7-9 i ämnet teknik av en olegitimerad lärare. I årskurs 8 bedrivs undervisning i matematik av en olegitimerad lärare i fyra av fem klasser. I årskurs 7 och 9 bedrivs undervisning i ämnet kemi av en legitimerad lärare som saknar behörighet i ämnet. I årskurs 8 är det två klasser som får undervisning i svenska av en lärare som är legitimerad men som saknar behörighet i ämnet. Elever på skolan ges undervisning av obehöriga lärare även i ämnena hem- och konsumentkunskap, idrott- och hälsa, musik, slöjd och tyska. Av dokumentstudier framgår vidare att det är möjligt att med befintliga lärare på skolan ändra tjänstefördelningen så att de i större utsträckning undervisar i ämnen som de är behöriga i. Exempelvis framgår att det finns lärare som är behöriga att undervisa i matematik i årskurs 8 men som istället undervisar på rektorns andra skolenhet, där de bedriver undervisning som de inte har behörighet för. Vidare

finns behöriga och legitimerade lärare i kemi i årskurs 7 och 9, svenska i årskurs 8 och teknik i årskurs 7-9.

I intervjuer med lärare, rektorn och den biträdande rektorn framkommer att tjänstefördelningen på skolan i första hand utgår från lärares behörighet, men lärare får även lämna in önskemål om ämne att undervisa i. I intervjun med rektorn och den biträdande rektorn uppger rektorn dock att hon behövt göra omfördelningar av lärarlagen på hög- och mellanstadiet för att kunna bemöta elevernas behov på rektorns andra skolenhet, det vill säga Mosstorpskolan 1. Konsekvenserna av detta är att en behörig och legitimerad lärare i ämnet matematik för årskurs 7-9 istället undervisar för en årskurs där läraren saknar behörighet. Ytterligare konsekvens är att det finns elever i årskurs 7-9 som under hela högstadiet fått sin undervisning i ämnet matematik av lärare som saknar legitimation och behörighet för ämnet. Enligt rektorn är tjänstefördelningen ett utvecklingsområde.

Av intervjuer med lärare framgår visserligen att några lärare som saknar legitimation läst vidareutbildning av lärare (VAL) eller har påbörjat VAL, men trots detta är det flera lärare som inte fullföljt sina studier. Rektorn och den biträdande rektorn uppger att de heller inte ser till att samtliga lärare som saknar legitimation vidareutbildar sig för att erhålla legitimation och behörighet.

Representanterna från huvudmannen uppger att det har varit och fortsatt är svårt att rekrytera personal med särskild och rätt kompetens, då personer med dessa kompetenser väljer att arbeta på andra skolenheter. Svårigheter att rekrytera personal har lett till kompetensbrister inom skolenheten.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Av skollagen framgår vidare att om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare, bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska

1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och
2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. (2 kap. 18 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår att alla elever och barn har rätt till undervisning av god kvalitet och undervisningen ska därför i första hand skötas av lärare och förskollärare som har en utbildning för den undervisning de bedriver. Vidare framgår att det andra undantaget avser det fall att en lärare som har en

utbildning som krävs för att bedriva undervisningen finns att tillgå, men att denna lärare är direkt olämplig att använda med hänsyn till eleverna. Det kan t.ex. röra sig om missbruksproblem. Utan detta undantag skulle huvudmannen, om någon annan lärare eller förskollärare som har den utbildning som krävs inte finns att tillgå, inte ha möjlighet att byta ut den olämpliga läraren eller förskolläraren mot en vikarie som saknar sådan utbildning. Av kravet på särskilda skäl framgår att undantaget, liksom i dag, ska tillämpas restriktivt. (prop. 2019/10:165 s. 269 och 652)

I förarbetena till skollagen betonas att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat. Det är därför problematiskt att en stor del av undervisningen i det svenska skolväsendet bedrivs av personer som saknar utbildning för den undervisning de bedriver, helt eller delvis. Utöver de generella lärarkompetenserna ska lärare också ha en specifik kompetens för olika skolformer, verksamheter, årskurser och ämnen. Det är nödvändigt eftersom barn, ungdomar och vuxna i olika åldrar och på olika utbildningsnivåer kräver olika slag av undervisning. För att utbildningen och undervisningen ska hålla hög kvalitet ska huvudmännen använda lärares kompetens på rätt sätt i undervisningen. Rektorn som leder och samordnar det pedagogiska arbetet inom sitt verksamhetsområde, har ansvar för att planera verksamheten på ett sådant sätt att lärare och förskollärare används för sådan undervisning som läraren eller förskolläraren har utbildning för. (prop. 2019/10:165 s. 261 f.)

Av förarbetena till skollagen betonas att huvudmannen bör beakta de möjligheter som finns för lärare, utan föreskriven utbildning, att påbörja en utbildning som leder till en lärarexamen, till exempel genom att delta i sådana lärarutbildningar där studier på halvtid och tjänstgöring som lärare på halvtid kombineras. (prop. 2009/10:165 s. 282)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolenheten brister i att erbjuda eleverna en undervisning som bedrivs av behöriga och legitimerade lärare. Tillsynen visar att organiseringen av utbildningen inte utgår från författningarnas krav på att undervisningen ska bedrivas av legitimerade och behöriga lärare. Särskilt gäller det ämnena kemi i årskurs 7 och 9, matematik i årskurs 8, svenska i årskurs 8 och teknik i årskurs 7-9. Tillsynen visar vidare att skollagen heller inte ser till att befintlig personal, som i dagsläget saknar lärarlegitimation, vidareutbildar sig för att erhålla legitimation och behörighet. Skolinspektionens utredning visar att eleverna skulle få undervisning av behöriga lärare i fler ämnen om undervisningen i större utsträckning organiserades utifrån lärarnas behörigheter. Att rektorn uppger att lärarresurser från högstadiet fått omfördelas till mellanstadiet för att kunna

bemöta elevers behov anses inte utgöra särskilda skäl för att frångå kravet på legitimation och behörighet, och påverkar därmed inte Skolinspektionens bedömning.

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, rektorn och den biträdande rektorn framgår att elever i årskurs 7-9 erbjuds extra studietid vid två tillfällen per vecka till en omfattning om 50 minuter per tillfälle, det vill säga totalt 100 minuter varje vecka. Av inkommen dokumentation framgår att extra studietid erbjuds till en omfattning om 90 minuter per vecka och att extra studietid erbjuds från och med vecka 38 under läsåret 2023/24.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör. Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §. (10 kap. 5 a § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolenheten brister i att erbjuda eleverna i årskurs 7-9 att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid till en omfattning om minst två timmar per vecka. Visserligen erbjuds extra studietid på skolenheten, men inte till den minsta omfattning som krävs enligt författningarna och heller inte under hela läsåret. Detta innebär att eleverna på Mosstorpskolan 2 inte ges samma möjligheter som andra elever att nå så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Utredning för elever med upprepade eller längre frånvaro

Av intervjuer med lärare och elevhälsan framgår att det finns många elever på skolan med omfattande frånvaro. Av intervjuer med lärare, elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn framgår att en frånvaroutredning enligt skolans rutin tidigare skulle startas om en elev hade över 15 procent frånvaro. Enligt elevhälsan och lärare bedömdes elever ha en upprepade eller längre frånvaro om frånvaron översteg 15 procent. Lärare, elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn uppger att direktiven för frånvaroarbetet har ändrats sedan höstterminen 2023 genom att istället identifiera mönster kring elevers frånvaro och ta ställning till om

en frånvaroutredning ska startas utifrån det. Av intervju med rektorn och den biträdande rektorn framgår att det nya flödesschemat kring frånvaroarbetet håller på att implementeras på skolan.

Av inskickad frånvarostatistik inför tillsynsbesöket framgår att det finns 123 elever av totalt 277 elever i årskurs 7-9 med en frånvaro överstigande 15 procent under läsåret 2022/23. Av inskickad frånvarostatistik från starten av höstterminen 2023 till och med den 11 oktober 2023 framgår att det finns 91 elever av totalt 277 elever i årskurs 7-9 med en frånvaro överstigande 15 procent. Av inkommen dokumentation framgår att det på skolan under de senaste 12 månaderna har gjorts 17 frånvaroutredningar.

I intervjuer med lärare, elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn framgår att det finns flera elever med frånvaro överstigande 20 procent under läsåret 2022/23 och som enligt skolans bedömning även fortsättningsvis, det vill säga efter starten av höstterminen 2023, har en upprepad eller längre frånvaro men där någon frånvaroutredning inte har inletts. Exempelvis framgår att en elev haft frånvaro överstigande 78 procent under läsåret 2022/23 och som även fortsättningsvis efter starten av höstterminen 2023 har upprepad eller längre frånvaro, men där någon frånvaroutredning inte inletts. Ytterligare elev har efter starten av höstterminen till och med den 11 oktober 2023 en frånvaro överstigande 26 procent, men där någon frånvaroutredning inte inletts. Vidare framgår av intervju med elevhälsan att skolans socialpedagog som är ansvarig för årskurs 7-9 inte hunnit inleda frånvaroutredningar för alla elever som skolan bedömt har upprepad eller längre frånvaro.

Av intervjuer med elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn framgår att orsakerna för vissa elevers frånvaro inte framkommer eller inte är känd då skolpersonal inte signalerar kring elevens frånvaro. Enligt rektorn startas inte alltid en frånvaroutredning för elever som skolan bedömt har en upprepad eller längre frånvaro, på grund av att frånvarorutinen inte efterlevs. Av lärarintervju framgår att alla elever med upprepad eller längre frånvaro inte utreds då det saknas tydliga rutiner på skolan för vad lärare ska göra när frånvaro hos en elev upptäcks. Exempelvis uppger lärarna att det är otydligt vad den enskilde läraren ska göra om en elev är frånvarande under tre till fyra skoldagar och sedan är åter i skolan. Både elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn uppger att frånvaroarbetet är ett utvecklingsområde på skolan.

Anmäla till huvudmannen när en frånvaroutredning har inletts

Av intervjuer med elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn framgår att en anmälan till huvudmannen om att en frånvaroutredning inletts inte gjordes i varje enskilt elevärende. Av intervju med huvudmannens representanter framgår att

anmälan när en frånvaroutredning startats numera kommer till huvudmannens kännedom.

Rättslig reglering

Utredning för elever med upprepad eller längre frånvaro

Av skollagen framgår att om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. (7 kap. 19 a § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att huvudmannen ska se till att eleverna i huvudmannens grundskola fullgör sin skolgång (7 kap. 22 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår att arbetet med att upptäcka och agera tidigt för att motverka frånvaro hos elever är en av de mest grundläggande åtgärderna som skolan och samhället kan vidta för att fånga upp elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och gå miste om den utbildning som de har rätt till. Vidare framgår att fokus vid utredningen bör vara på att kartlägga orsakerna till frånvaron och att kartläggningen utgör ett underlag för att sätta in åtgärder som gör att eleven kan bryta ett negativt frånvaromönster. Det anges också att det är av största vikt att resultatet av en utredning av upprepad eller längre frånvaro ska utmynna i sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro. Det förutsätts i förarbetena att frånvaroutredningen och arbetet med frånvaron dokumenteras (prop. 2017/18:182, s. 56-62).

Anmäla till huvudmannen när en frånvaroutredning har inletts

Av skollagen framgår att när en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen (7 kap. 19 a § skollagen).

Det framgår av förarbetena rörande anmälan av upprepad eller längre frånvaro till huvudmannen att det finns skäl för en rektor att snarast informera sin huvudman när en utredning om en elevs upprepade eller längre frånvaro har inletts. Enligt förarbetena är det svårt att ange en exakt tidsgräns för när detta ska ske, men huvudregeln bör vara att information ska lämnas så fort som möjligt för att huvudmannen ska kunna agera därefter. Det är dock viktigt att betona att detta moment inte är avsett att vara betungande. Det räcker till exempel med att skicka ett email till huvudmannen om att en utredning har inletts. (prop. 2017/18:182, s. 62-63)

Av skollagen framgår vidare att huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda upprepad eller längre frånvaro. Tillsynen visar att skolan inte inlett frånvaroutredningar för samtliga elever som skolan bedömt har upprepad eller längre frånvaro. Tillsynen visar även att skolpersonal inte alltid signalerar elevers frånvaro, vare sig orsaken är känd eller inte, vilket försvårar arbetet i att identifiera elever med upprepad eller längre frånvaro. Tillsynen visar vidare att det är otydligt för skolpersonal när en elev bedöms ha upprepad eller längre frånvaro samt hur rektorn ska informeras om elevers frånvaro. Att tidigt upptäcka och ta en elevs frånvaro på allvar, ta reda på orsakerna bakom frånvaron och vidta åtgärder utifrån dessa orsaker är avgörande för att en elevs frånvaro inte ska eskalera och bli långvarig.

Tillsynen visar vidare att skolans frånvarorutin inte efterlevs av samtlig personal och att skolan är i ett skifte där en ny rutin ska implementeras på skolan. Tillsynen visar att det inte funnits en systematik eller samsyn i arbetet med frånvaro på skolan. Ansvar för att det startas utredningar om upprepad eller längre frånvaro ligger på rektorn. Det är därför viktigt att det finns fungerande rutiner på skolenheten för att rektorn ska få kännedom om vilka elever som har upprepad eller längre frånvaro. Utifrån vad som framkommit vid tillsynen saknas tydliga rutiner för när elever bedöms ha upprepad eller längre frånvaro som föranleder att en utredning ska startas, vilket är en brist eftersom frånvaron för berörda elever inte utreds.

Skolinspektionen bedömer dock att i de fall en frånvaroutredning startas informeras numera huvudmannen om detta.

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn framgår att det varierar om lärare hinner ge extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen till alla elever med behov av det. Exempelvis framgår av intervju med lärare att i de klasser där det finns många elever med behov av extra anpassningar fokuserar läraren istället mer på anpassningar på gruppnivå än extra anpassningar för enskilda elever. Av lärarintervju framgår vidare att det inte ges tillräckliga extra anpassningar till de elever som har behov av extra anpassningar i vissa praktiska ämnen, och av ytterligare lärarintervju framgår att lärare upplever det som otydligt var gränsen går mellan extra anpassningar och särskilt stöd. Av intervjun med elevhälsan framgår att de är av uppfattningen att det på skolan saknas förståelse för elevers behov av extra anpassningar. Exempelvis uppger elevhälsan bland annat att elever som identifierats ha behov av extra anpassningar

fått byta klass snarare än att få extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Vidare framgår av intervjun att elevhälsans representanter finns tillgängliga och behjälpliga för lärare kring arbetet med extra anpassningar, men att hjälpen inte alltid mottas av samtliga lärare. Elevhälsan har identifierat att alla elever som är i behov av extra anpassningar inte ges detta stöd.

I Skolinspektionens enkät våren 2023 ger lärarna dessutom låga svarsvärden för arbetet med extra anpassningar. På en skala från 0-10 är det sammantagna indexvärdet 4,7, där en av frågorna lyder "Tycker du att extra anpassningar ges skyndsamt till de elever som riskerar att inte klara skolarbetet (d.v.s. uppfylla de betygskriterier och kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas)?" . Motsvarande värde för samtliga skolor i enkätomgången är 6,4.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap. 5 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete gällande extra anpassningar. Tillsynen visar att extra anpassningar inte ges till alla elever utifrån elevernas identifierade behov, där en anledning till detta är att lärarna inte hinner ge extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Tillsynen visar vidare att lärare inte har tillräcklig kompetens i arbetet med extra anpassningar. Tillsynen visar exempelvis att lärare har svårt att veta skillnaden mellan extra anpassningar och särskilt stöd, och det förekommer att elever får byta klass snarare än att elever ges extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Sammantaget innebär detta att skolan inte lever upp till författningarnas krav och att elever riskerar att inte nå de betygskriterier som minst ska uppfyllas.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Anmälan till rektorn

Av intervjuer med elevhälsan, lärare, rektorn och den biträdande rektorn framkommer att det finns flera elever på skolan som, trots extra anpassningar, befaras att inte uppfylla betygskriterierna men som inte anmälts till rektorn om behov av utredning för särskilt stöd. Detta bekräftas även av betygskataloger för höstterminen 2022 och vårterminen 2023 samt av skolenhetens sammanställning över de elever som har anmälts för eventuellt behov av särskilt stöd. Exempelvis finns det elever som haft F i flera ämnen både under höstterminen 2022 och fortsättningsvis under vårterminen 2023, men som inte har anmälts till rektorn. Av intervju med elevhälsan framgår vidare att vissa elever som befaras inte uppfylla betygskriterierna, trots extra anpassningar, inte tas upp i elevhälsoteamet då vissa mentorer inte anmäler till rektorn om behov av utredning för särskilt stöd. Exempelvis uppger elevhälsan att det finns många elever på skolan som inte uppfyller betygskriterierna i till exempel ämnena biologi, engelska, fysik och matematik, men som inte anmälts för behov av utredning för särskilt stöd. Vidare uppger lärare exempelvis att det finns flera elever på skolan med läs- och skrivsvårigheter, där läraren tagit upp dessa elever men där läraren inte anser att denne fått någon respons. Läraren uppger att denne inte har möjlighet att arbeta med lästräning och skrivförståelse för samtliga elever som har behov av det inom ramen för den ordinarie undervisningen, och läraren anser inte att dessa elever får det stöd som de är i behov av.

Av intervjuer med elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn framgår att om en lärare befarar att en elev, trots extra anpassningar, inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, ska eleven enligt skolans rutin tas upp i elevhälsoteamet som ett ärende. Enligt rektorn och den biträdande rektorn kan informationen om att en lärare befarar att en elev inte kommer uppfylla betygskriterierna, trots extra anpassningar, nå elevhälsoteamet på olika sätt. Exempelvis uppger rektorn att lärare kan skicka en anmälan eller att lärare tar upp elever under skolans så kallade mitterminskonferenser. Lärare uppger dock att mitterminskonferensen snarare är ett forum där elevhälsan får information om elevernas kunskapsresultat och eventuella betygsvarningar i olika ämnen. Lärare skriver alltid en anmälan till rektorn vid betygsvarningar, men att detta inte är samma sak som en anmälan om särskilt stöd. Vidare framgår av lärarintervju att exempelvis en lärare skickat ett mail till elevhälsoteamet om två elever som befarades inte uppfylla betygskriterierna, trots extra anpassningar, men läraren bedömde inte detta som en anmälan om behov av utredning för särskilt stöd. Av lärarintervju framgår att lärare inte anser det som tydligt om de anmält elever som kan vara i behov av särskilt stöd eller inte.

Av intervjuer med huvudmannens representanter, rektorn, den biträdande rektorn och lärare framgår att rutinen för särskilt stöd inte efterlevs på skolan eller att personal inte känner till rutinen för särskilt stöd. Av lärarintervju framgår att lärarna inte känner till rutinen för särskilt stöd och heller inte vem som är ansvarig för utredning kring elevers behov av särskilt stöd. Även huvudmannens representanter uppger att det finns brister i arbetet med särskilt stöd och att det tagit lång tid för skolan att tillsätta särskilt stöd för elever med det behovet i praktiken. Enligt rektorn beror brister i arbetet med särskilt stöd på att organisationen förändrats och att ny personal börjat på skolan. Arbetet med särskilt stöd ska enligt rektorn systematiseras och tydliggöras och en ny rutin för särskilt stöd ska tas fram.

Utredning om särskilt stöd och åtgärdsprogram

Av inskickad dokumentation samt av intervjuer med rektorn, den biträdande rektorn, elevhälsan och lärare framgår att elever som kan vara i behov av särskilt stöd inte alltid utreds, trots att de anmälts till rektorn. Av intervjuer med rektorn, den biträdande rektorn och elevhälsan framgår att det under en period av höstterminen 2023 saknats en specialpedagog på skolan och att den nya specialpedagogen inte påbörjat några nya utredningar för elevers behov av särskilt stöd under höstterminen 2023.

I Skolinspektionens enkät våren 2023 ger lärarna låga svarsvärden för arbetet med stödinsatser. På en skala från 0-10 är det sammantagna indexvärdet 3,2, där en av frågorna lyder "Tycker du att skolan utreder behovet av särskilt stöd skyndsamt när extra anpassningar inte är tillräckliga?". Motsvarande värde för samtliga skolor i enkätomgången är 5,7.

Av intervju med rektorn framgår att det finns en elev som ges särskilt stöd men där rektorn inte fattat beslut om att utarbeta ett åtgärdsprogram. Av inskickad dokumentation samt granskade åtgärdsprogram framgår vidare att det finns ytterligare en elev som har beslut om anpassad studiegång, men där rektorn inte heller har utarbetat ett åtgärdsprogram.

Av skolans åtgärdsprogram framgår att det i flera åtgärdsprogram saknas information om när åtgärderna ska följas upp och utvärderas samt vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

Det framgår dock av intervjun med elevhälsan att i de fall en utredning om särskilt stöd genomförs sker samråd med elevhälsan samt att elev och vårdnadshavare ges möjlighet att delta i utarbetandet av åtgärdsprogram.

Särskilt stöd ska ges i enlighet med en elevs beslutade åtgärdsprogram

Av intervjuer med elevhälsan och lärare framgår att det finns elever som inte får det stöd de behöver utifrån deras beslutade åtgärdsprogram. Av intervju med elevhälsan framgår att det kan variera från ämne till ämne huruvida eleven får det stöd som framgår av elevens åtgärdsprogram i det fall åtgärden berör specifika lärare.

Av intervjuer med elevhälsan och lärare framgår vidare att lärare inte alltid nås av informationen om elevers åtgärdsprogram och därmed inte vet om de berörs av åtgärder i elevers åtgärdsprogram. Av intervju med lärare framgår att det varit mentorns ansvar att förmedla informationen om elevers åtgärdsprogram till andra undervisande lärare som berörs av det. Vidare framgår av intervju med elevhälsan att elevhälsan inte vet vilka elever som har aktiva åtgärdsprogram.

Resultatet av Skolinspektionens enkät vårterminen 2023 till lärarna visar också på låga värden när det gäller arbetet med särskilt stöd. På en indexskala från 1-10 är medelvärdet 3,7 på frågan om lärarna tycker att skolan ger stöd i enlighet med de behov som utredningar om särskilt stöd visar. Motsvarande värde för samtliga skolor i enkätomgången är 5,9.

Rättslig reglering*Anmälan till rektorn och utredning om behov av särskilt stöd*

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. (3 kap. 7 § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. (3 kap. 7 § skollagen)

Beslut om att utarbeta eller inte utarbeta ett åtgärdsprogram

Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska

tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges

1. i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §,
2. i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller
3. i form av anpassad studiegång enligt 12 §.

Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen)

Särskilt stöd ska ges i enlighet med en elevs beslutade åtgärdsprogram

Av skollagen framgår att för en elev i exempelvis grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas (3 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Anmälan till rektorn

Skolinspektionen bedömer att skolan brister i arbetet med att anmäla elevers behov av särskilt stöd. Utredningen visar att det finns elever vars behov av särskilt stöd inte anmälts till rektorn, trots att de befaras inte nå de betygskriterier som minst ska uppnås, och trots att de getts stöd i form av extra anpassningar. Tillsynen visar exempelvis att flera elever har betyget F i fler ämnen under såväl höstterminen 2022 och även fortsättningsvis under vårterminen 2023, men som inte anmälts till rektorn. Tillsynen visar även att det är otydligt för lärare om och när de anmält elever som de befarar inte kommer uppfylla betygskriterierna, trots extra anpassningar. Exempelvis framgår att lärare tagit upp flera elever som läraren bedömer är i behov av ytterligare stöd än det som läraren kan göra inom ramen för den ordinarie undervisningen, men att lärare inte fått någon respons utifrån detta. Vidare visar tillsynen att rektorn, den biträdande rektorn och lärare har olika uppfattningar om hur en anmälan om behov av särskilt stöd görs. Om anmälan till rektorn inte görs när det befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, trots extra anpassningar, och elevens eventuella behov av särskilt stöd inte utreds riskerar eleven att bli utan det särskilda stöd som eleven kan ha behov av och rätt till enligt skollagen.

Utredning om särskilt stöd och åtgärdsprogram

Skolinspektionen bedömer vidare att skolan brister i arbetet med att skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd. Utredningen visar att det efter en anmälan inte alltid görs en utredning av elevens behov av särskilt stöd, trots att ett sådant utredningsbehov finns enligt lärare och övrig personal på skolan. Om en elevs behov inte utreds eller inte utreds skyndsamt riskerar eleven att helt eller vart fall under viss tid bli utan det särskilda stödet som eleven har rätt till.

Skolinspektionen bedömer därtill att skolan brister i att fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram. Utredningen visar att rektorn för två elever inte fattat beslut om att utarbeta åtgärdsprogram, trots att eleverna ges särskilt stöd, i form av anpassad studiegång eller annan stödåtgärd, som inte kan anses utgöra en extra anpassning inom den ordinarie undervisningen.

Skolinspektionen bedömer även att skolan brister i att följa upp och utvärdera åtgärdsprogram. Utredningen visar att det finns flera åtgärdsprogram på skolan där det inte framgår när åtgärderna ska följas upp och utvärderas eller vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Avsaknad av uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogram innebär en risk att eleven inte ges det särskilda stöd som eleven är i behov av.

Särskilt stöd ska ges i enlighet med en elevs beslutade åtgärdsprogram

Skolinspektionen bedömer därtill att skolan brister i att ge elever stöd i enlighet med elevers beslutade åtgärdsprogram. Tillsynen visar att elever inte ges det särskilda stöd som åtgärdsprogram fastställer att de behöver. Detta eftersom lärare inte ges information i det fall de berörs av åtgärder i elevers åtgärdsprogram, och att det varierar mellan ämnen huruvida eleven ges det stöd som framgår av åtgärdsprogram. Bristerna innebär en uppenbar risk att eleverna inte ges förutsättningar och möjligheter att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas.

Skolinspektionen bedömer dock att i de fall en elev utreds för behov av särskilt stöd sker samråd med elevhälsan om det inte är obehövligt, samt att elev och vårdnadshavare ges möjlighet att delta i utarbetandet av åtgärdsprogram.

Förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Tryggheten på skolan

Av intervjuer med elever framgår att det varierar huruvida elever känner sig trygga eller inte på skolan. Elever som känner sig otrygga uppger att det kan vara "stökigt"

på skolan, och att bråk och konflikter förekommer dagligen. Av intervjuer med elever och elevhälsan framgår att bråk och konflikter sker på platser där det inte finns några övervakningskameror, och det sker även konflikter via sociala medier. Eleverna uppger att otryggheten också består i att elever kan bli hotade av personer utanför skolan och att det kan komma gäng från stan till skolan.

Av intervjuer med rektorn, lärare, elevhälsan och elever framgår att det råder ett hårt språkbruk på skolan i form av bland annat svordomar, könsord och andra nedlåtande uttalanden. Eleverna uppger att fula ord uttrycks av både tjejer och killar, och att det även sker under lektioner. Detta är något som bekräftas av de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomfört under tillsynsbesöket. Vidare uppger elever att det är ett "dåligt klimat" på skolan, vilket beror på att elever pratar illa om varandra och att elever beter sig illa mot varandra för att skapa konflikter.

Resultatet av Skolinspektionens enkät till eleverna och lärarna våren 2023 visar dessutom låga värden avseende trygghet. På en indexskala mellan 0 och 10 är exempelvis medelvärdet 5,7 på frågan om eleverna känner sig trygga i skolan, att jämföra med 7,2 för samtliga skolor som deltog i enkätomgången. Ett annat exempel är lärarnas svar på frågan om de upplever att eleverna känner sig trygga på skolan där medelvärdet är 4,5, att jämföra med 6,7 för samtliga skolor som deltog i enkätomgången.

Agera vid kränkande behandling

Av intervjuer med elever, lärare, elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn framgår att all skolpersonal inte agerar när en elev blir utsatt för kränkande behandling. Enligt elever sker kränkningar, såväl verbala som fysiska kränkningar, ofta och på platser som lärare och annan skolpersonal inte har översikt över. Exempelvis uppger elever att lärare inte agerat vid slagsmål mellan elever, trots att lärare fanns närvarande vid tillfället. Enligt elever sker slagsmål även på platser där det inte finns övervakningskameror. Vidare framgår av intervjuer med elever och elevhälsan att kränkningar även sker via sociala medier, och elevhälsan uppger att detta visar sig på skolan då elever skriver kränkande ord på väggar. Enligt elevhälsan finns det personal på skolan som inväntar att andra på skolan ska agera vid kränkande behandling. Av intervju med lärare framgår att det förekommer att skolpersonal avstår från att agera vid kränkande behandling för att undvika merarbete i form av att skriva en anmälan om kränkande behandling, prata med inblandade elever och kontakta vårdnadshavare.

Resultatet av Skolinspektionens enkät till elever och lärare våren 2023 visar också på låga värden avseende att förhindra kränkande behandling. Exempelvis är medelvärdet 3,8 på frågan om eleverna upplever att de vuxna i skolan har koll på vad som händer på rasterna, att jämföra med 4,9 för samtliga skolor som deltog i

enkätomgången. Ett annat exempel är lärarnas svar på frågan om de upplever att de vuxna på skolan gör tillräckligt om en elev blir illa behandlad där medelvärdet är 5,3, att jämföra med 7,6 för samtliga skolor som deltog i enkätomgången.

Anmäla kränkande behandling till rektorn

Av inkommen dokumentation framgår att det uppskattningsvis gjorts 70-100 kränkingsanmälningar de senaste tolv månaderna. Av intervju med rektorn och den biträdande rektorn framgår dock att endast tre kränkingsanmälningar inkommit till skolledningen under höstterminen 2023.

Av intervjuer med elevhälsan, lärare, rektorn och den biträdande rektorn framgår att skolpersonal inte anmäler alla kränkningar till rektorn när de får kännedom om att en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling. Enligt rektorn och den biträdande rektorn är det otydligt för skolpersonal hur de ska gå tillväga för att anmäla uppgifter om kränkande behandling till rektorn, något som också bekräftas av lärare. Elever uppger att det inte alltid hjälper när de berättar om kränkande behandling för vuxna på skolan, och att det varierar om de får hjälp beroende på vad kränkningen avser och vem de pratar med.

Anmäla kränkande behandling till huvudmannen och utreda kränkande behandling

Av intervjun med representanter från huvudmannen framgår att anmälan om kränkande behandling numera kommer till huvudmannens kännedom.

Av intervjuer med rektorn, den biträdande rektorn och elevhälsan framgår att i de fall uppgifter om kränkande behandling anmälts till rektorn, utreds kränkningarna av skolans sociala mentorer. Enligt elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn utreds kränkningar genom utredande möten med eleven och dennes vårdnadshavare, och åtgärder som bedöms nödvändiga vidtas.

Skolans förebyggande arbete för att skapa trygghet

Av intervjuer med lärare framgår att skolans trygghetsteam inte har något tydligt syfte gällande det förebyggande arbetet för att skapa trygghet. Enligt rektorn och den biträdande rektorn bedriver inte skolans trygghetsteam ett självständigt arbete, och rektorn betonar att ett mer fungerande trygghetsteam behöver prioriteras framöver.

Enligt rektorn och den biträdande rektorn finns det mycket att göra i det förebyggande och främjande arbetet för att skapa trygghet. Rektorn uppger att trygghetsteamet "legat i dvala", men att det pågår ett arbete för hur ett värdegrundsarbete ska skapas. Av lärarintervju framgår att trygghetsteamet har arbetat fram ett så kallat årshjul med planering för teman som kommer bli aktuella på skolan, exempelvis alkoholvanor, blåljus och så vidare. Däremot uppger lärarna att trygghetsteamet än mer behöver involveras vid mentorstid för att lyfta fram

olika teman som kan diskuteras med eleverna på skolan. Rektorn uppger att det pågår ett arbete i trygghetsteamet kring hur ett värdegrundsarbete ska skapas. Enligt rektorn planeras en temadag under våren 2024 kring elevernas språkbruk.

Av samtliga intervjuer framgår att skolan kartlägger och följer upp elevernas trygghet genom trygghetsenkäter, men eleverna känner inte till resultatet av trygghetsenkäterna. Det har i dessa kartläggningar bland annat framkommit att det finns otrygga platser på skolan, exempelvis idrottsplatsen, parkeringen, toaletter, korridorer och delar av skolgården. Av intervjuer med rektorn, den biträdande rektorn, lärare och elevhälsan framgår att skolan med anledning av detta har vidtagit vissa åtgärder, bland annat ökad vuxennärvaro på raster, övervakningskameror och att skolpersonal möter upp eleverna på morgonen när de kommer till skolan. Av intervjun med huvudmannens representanter framgår att skolan identifierat de områden som uppfattas som otrygga av elever och där kränkande behandling förekommer, men också utifrån vart kameror ska finnas på skolan. Av intervjuer med lärare, elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn framgår vidare att skolan anställt tre socialpedagoger för att öka tryggheten på skolan.

Av intervjuer med lärare, elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn framgår att det skett en förbättring av tryggheten på Mosstorpskolan 2 i förhållande till hur det varit tidigare. Detta till följd av att skolan installerat övervakningskameror som har bidragit till att skadegörelsen på skolan minskat. Enligt rektorn visar trygghetsenkäten för läsåret 2022/23 att 85 procent av eleverna i årskurs 7-9 känner sig trygga på skolan. Huvudmannen uppger att enkäterna visar att eleverna på Mosstorpskolan 2 inte är mer otrygga än elever på andra skolor i kommunen. Det finns dock enligt huvudmannen andra signaler som ger en annan bild av tryggheten och som huvudmannen tar allvarligare på.

Huvudmannens representanter uppger att deras arbete för att säkerställa att det på skolan bedrivs ett förebyggande arbete för att skapa trygghet utgörs av det systematiska kvalitetsarbetet samt genom kontakt med rektorn och besök på skolenheten. Huvudmannen uppger dock att det är svårt att rekrytera personal med den kompetens som behövs för att möta de behov på skolan som är kopplade till tryggheten. I intervjun framkommer att de kompetensutvecklingsinsatser som gjorts inte rör arbetet med trygghet och studiero i sig utan mer handlar om att utveckla undervisningens kvalitet. Vidare uppger huvudmannen att rekryteringen av så kallade sociala mentorer snarare förvärrar problematiken på skolan. Enligt huvudmannen skulle rekryteringen kompensera för brister kopplat till personalens sätt att bemöta och hantera de vardagliga problemen med tryggheten. Huvudmannen betonar att det som händer på skolan är och ska vara all personals ansvar. Exempelvis framgår av elevintervjuer att det enbart är skolans sociala mentorer som pratar med eleverna om hur de upplever tryggheten på skolan.

Plan för kränkande behandling

Skolinspektionen har tagit del av skolenhetens planer mot kränkande behandling för läsåren 2022/23 samt 2023/24. Planerna mot kränkande behandling saknar en redogörelse för hur de planerade åtgärderna i föregående års plan har genomförts, vilket rektorn och den biträdande rektorn bekräftar. Av skolans plan mot kränkande behandling för läsåret 2023/24 framgår att eleverna inte medverkat vid framtagandet av planen på något annat sätt än att elevernas svar på trygghetsenkäten tagits med i målsättning och fokusområden. Av intervjuer med elever framgår att de inte känner till skolans plan mot kränkande behandling.

Vidare framgår av intervju med rektorn och den biträdande rektorn att planen mot kränkande behandling för läsåret 2023/24 är "obefintlig" och att den inte implementerats bland varken lärare eller elever på skolan. Av intervju med huvudmannens representanter framgår att skolan behöver stöd i arbetet med att utforma planen mot kränkande behandling och att eleverna också behöver involveras.

Av intervjuer med rektorn, den biträdande rektorn, lärare och representanter från huvudmannen framgår att planen mot kränkande behandling inte upprättats, följts upp eller setts över under medverkan av eleverna.

Rättslig reglering*Agera vid kränkande behandling*

Av skollagen framgår att personalen får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar.

En åtgärd enligt första stycket får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. (5 kap. 6 § första och andra stycket skollagen)

Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan aktivt medverka till att motverka diskriminering och kränkande behandling av individer och grupper. (Lgr 22, avsnitt 2.1)

Anmäla kränkande behandling till rektorn och huvudmannen samt utreda kränkande behandling

Av skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i skollagens kapitel om åtgärder mot kränkande behandling, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget (6 kap. 5 § skollagen).

Av skollagen framgår att en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. (6 kap. 10 § skollagen)

Förebyggande arbete för att skapa trygghet

Av skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen.

Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. (1 kap. 5 § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår att ett arbete för trygghet är närmare sammankopplat med hur skolan ser till att förebygga och motverka kränkningar och att det finns ett främjande arbete med normer och värden. Det är viktigt att arbetet med detta sker på ett skolövergripande sätt och att skolans personal har ett gemensamt förhållningssätt. Som framgår av avsnitt 4 i propositionen är det också viktigt att arbetet med detta inte bedrivs avskilt från undervisningen och utan tillräcklig koppling till elevers vardag. Det gäller således att se till att elever är trygga både i undervisningen och under övriga delar av skoldagen. (Prop. 2021/22:160 s. 41)

Det framgår vidare att på motsvarande sätt innebär ett förebyggande arbete för trygghet att skolan identifierar och undanröjer hinder i syfte att se till att eleverna är trygga under hela sin skoldag och därigenom har goda möjligheter till utveckling och lärande. Betydelsefulla delar i det förebyggande arbetet är hur skolan arbetar med normer och värden, inklusive jämställdhet, bl.a. genom att främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utifrån en uppföljning och analys av vilka behov som finns i verksamheten kan

både mer generella och särskilt riktade åtgärder behöva vidtas (Prop. 2021/22:160 s. 46).

Av förarbetena till skollagen framgår vidare att det förebyggande arbetet behöver inriktas mot bland annat sådana problem, till exempel genom att synliggöra bakomliggande normer och förhållningssätt och konsekvent markera mot beteenden som inte är acceptabla. Det är viktigt att all personal har ett gemensamt förhållningssätt som ger eleverna förutsägbarhet i deras vardag samt att eleverna kan lita på att alla vuxna i skolan agerar vid olika former av kränkningar. (Prop. 2021/22:160 s. 47.)

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet (Lgr22) framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (2.8 Rektorns ansvar) Det framgår vidare att alla som arbetar i skolan ska aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer och grupper. (2.1 Normer och värden). Det framgår även att skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan. Att läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling. (2.2 Kunskaper)

Plan mot kränkande behandling

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. (6 kap. 8 § skollagen)

Av förarbeten till skollagen framgår att en plan med aktiva åtgärder för likabehandling bör ha till syfte att förebygga och motverka alla former av trakasserier och annan kränkande behandling. Planen bör vara "levande" i den meningen att den ständigt skall vara aktuell i det vardagliga arbetet. Det är viktigt att varje verksamhet har frihet att utforma planen utifrån sina behov för att den skall kunna fungera på ett ändamålsenligt sätt. Det är vidare angeläget att varje verksamhet årligen följer upp sitt eget arbete med att förhindra diskriminering och annan kränkande behandling. Det är huvudmannen eller den huvudmannen bestämmer som skall vara ansvarig för att en likabehandlingsplan upprättas, följs upp och ses över. Det är dessutom viktigt att planen görs känd i hela verksamheten för att den skall kunna fungera som ett effektivt verktyg i det förebyggande arbetet. (Prop. 2005/06:38 s. 89)

Av förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling framgår att planen mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad. (2 § förordningen [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling)

Skolinspektionens bedömning

Förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att tillförsäkra eleverna trygghet. Tillsynen visar att det på skolan finns elever som upplever en otrygghet på skolan och att det dagligen förekommer kränkningar, såväl verbala som fysiska, utan att personal agerar. Tillsynen visar vidare att skolpersonal inte alltid anmäler kränkande behandling till rektorn, och att elever inte alltid blir hjälpta när de berättar för vuxna om kränkande behandling. Det förebyggande arbetet för att skapa trygghet omfattar såväl ett aktivt arbete med att främja normer och värden, bland annat människors lika värde och respekt för andra människors egen värde, som ett åtgärdande arbete för att aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Att det på skolan saknas ett gemensamt förhållningssätt där all skolpersonal arbetar för att motverka kränkande behandling genom att agera vid kränkande behandling, är en brist. Utifrån detta finns en uppenbar risk att elevernas tilltro till att alla vuxna i skolan agerar vid olika former av kränkande behandling brister. Då det i tillsynen framkommit att all skolpersonal varken agerar vid kränkande behandling eller anmäler uppgifter om kränkande behandling till rektorn, finns även en uppenbar risk att kränkningar fortsätter på skolan.

Vidare bedömer Skolinspektionen att skolans plan mot kränkande behandling inte uppfyller författningarnas krav. Tillsynen visar att skolenhetens plan mot kränkande behandling saknar en redogörelse för hur föregående års åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling har genomförts, vilket är en brist. Ett sådant arbete är nödvändigt för att kunna sätta in adekvata åtgärder i verksamheten i syfte att förebygga och förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolinspektionen bedömer vidare att skolenheten inte upprättar, ser över eller följer upp planen mot kränkande behandling under medverkan av eleverna vid skolenheten. Tillsynen visar att eleverna inte deltar i något arbete med planen mot kränkande behandling och att de således inte medverkar i upprättandet, översynen eller uppföljningen av planen. Att eleverna på skolan besvarat trygghetsenkäter innebär inte i sig att eleverna varit delaktiga i arbetet med att ta fram planen mot kränkande behandling. Att eleverna deltar i ett sådant arbete är viktigt. Dels för att skapa en ökad förståelse för skolenhetens arbete mot kränkande behandling, dels

för att skolan ska kunna vidta adekvata åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolan brister i det förebyggande och åtgärdande arbetet för att skapa trygghet då det på skolan saknas ett gemensamt förhållningssätt där all skolpersonal arbetar för att motverka och förhindra kränkande behandling, att skolans plan mot kränkande behandling inte uppfyller författningarnas krav samt att eleverna på skolan inte medverkat vid upprättandet, översynen eller uppföljningen av planen. Därtill har skolan identifierat brister i elevernas språkbruk och utifrån detta planeras bland annat en temadag kring språkbruk under våren 2024. Visserligen framkommer att skolans socialpedagog och sociala mentorer ibland pratar med elever om värdegrund, samt att lärare pratar om språkbruk med eleverna under mentorstid. Trots detta uppger skolans trygghets-team att de inte i tillräcklig utsträckning involveras under mentorstiden för att diskutera frågor kopplade till värdegrund. Skolan behöver arbeta för att ett värdegrundsarbete ska genomsyra hela skolverksamheten, även under ordinarie undervisningen, där lärare, övrig personal och skolledningen har en samsyn kring hur värdegrundsarbetet på skolan ska bedrivas och genomföras. Rektorn behöver se till att ett värdegrundsarbete kopplat till framförallt språkbruk genomförs av personalen på skolan. Detta för att eleverna ska vara trygga under hela sin skoldag och få goda möjligheter till utveckling och lärande.

Skolinspektionen bedömer dock att i de fall en anmälan om kränkande behandling gjorts, kommer dessa till huvudmannens kännedom och omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna utreds.

Arbete för att skapa studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Studieron på skolan

Av intervjuer med elever, lärare, elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn samt av lektionsobservationer framgår att studieron varierar mellan olika lektioner, klasser och ämnen. Enligt lärarna kan studieron vara "kaos" i vissa klasser och lugn i andra klasser, och även elevhälsan uppger att studieron i vissa specifika ämnen och lektioner är bristfällig. I intervjuer beskriver elever att bristerna i studieron bland annat handlar om att elever kastar sudd och pennor, brottas och skriker. Vidare framgår av lektionsobservationer att brister i studieron kan handla om att elever uttrycker nedsättande kommentarer till varandra, att elever knuffas, slås och skriker, att elever ägnar lektionstiden åt annat än skolarbete samt att datorn används till annat än skolarbete. Elevhälsan uppger att det är problematiskt när elever blir klara tidigare med uppgifter och sedan inte har något annat att göra

under resterande tid av lektionen, då det leder till att elever börja störa andra elever.

Resultatet av Skolinspektionens enkät våren 2023 till eleverna och lärarna visar låga värden gällande arbetet för att skapa studiero. Exempelvis är medelvärdet 4,2 för eleverna på frågan hur ofta det är arbetsro på lektionerna, att jämföra med 5,5 för samtliga skolor som deltog i enkätomgången. På frågan hur ofta det är så pass stökigt på lektionerna att eleven har svårt att koncentrera sig, är medelvärdet 4,1 i jämförelse med 5,6 för samtliga skolor som deltog i enkätomgången. Lärarna har på frågan om hur ofta en stor del av lektionen går till att upprätthålla ordningen ett medelvärde om 5,5, att jämföra med medelvärdet 6,3 för samtliga skolor som deltog i enkätomgången.

Det förebyggande arbetet för att skapa studiero

Av samtliga intervjuer samt av lektionsobservationer framgår att alla lärare inte arbetar för att ordningsreglerna kopplade till studieron efterlevs på skolan. Det framgår att samtliga lärare på skolan inte agerar eller reagerar vid bristande studiero där elever frångår skolans bestämda ordningsregler, genom att upprepat störa ordningen, eller uttrycka nedsättande kommentarer till varandra under lektionstid. Exempelvis framgår av elevintervjuer och lektionsobservationer att lärare inte agerar eller reagerar när elever kastar sudd och pennor, brottas, slåss och skriker, eller när elever uttrycker nedsättande kommentarer till varandra. Av intervju med elevhälsan framgår att elevers ordningsstörande beteende har accepterats av vissa lärare.

Vidare framgår av intervju med elever att elever kan ha mobiltelefoner under lektioner och att lärare i vissa fall inte säger till om elever använder dessa, trots att mobiltelefoner ska samlas in vid lektionsstart. I intervjun med elevhälsan framgår att lärare inte alltid tar en diskussion med elever som vägrar lämna ifrån sig sina mobiltelefoner. Vidare uppger elevhälsan att regler för hur mobiltelefoner ska användas återfinns i skolans ordningsregler, och av ordningsregler framgår följande: att samtliga lektioner ska vara mobilfria, att mobiltelefoner ska lämnas in i början av lektionen och återfås vid lektionens slut. I kontakt med huvudmannen framgår att separata rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning saknas på skolan.

Av intervjuer med elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn framgår att skolans förstelärare under föregående läsår arbetat fram en lektionsstruktur som ska gälla på skolan, men att denna inte efterlevs av samtliga lärare. Elevhälsan uppger att diskussioner förts med rektorn kring de lektioner där studieron bedöms vara bristfällig. Enligt elevhälsan vill vissa lärare inte att representanter från elevhälsan ska "störa" deras lektioner, vilket skapar hinder i arbetet med att förbättra studieron i dessa klasser. Elevhälsan upplever att det på skolan saknas en

samsyn i kollegiet och struktur i arbetet kring studiero, vilket också bekräftas av rektorn och den biträdande rektorn. Rektorn och den biträdande rektorn uppger i intervjuer att strukturerna kring studiero är mindre befästa i årskurs 7-9 i jämförelse med rektorns andra skolenhet och att det pågår diskussioner på skolan att studiero är beroende av undervisningens kvalitet och lärarens ledarskap i klassrummet.

Av intervjuer med rektorn och den biträdande rektorn samt representanter från huvudmannen framgår att rektorn fått förutsättningar att bedriva ett förebyggande arbete för att skapa studiero. Dock framgår av intervju med representanter från huvudmannen att det saknas tillräcklig kompetens inom skolledningen för att bedriva ett förebyggande arbete för att skapa studiero, exempelvis vad gäller att upprätta ordning och reda och en skolledning som är trygg i att fatta beslut. Samtidigt uppger de intervjuade att det också finns kompetensbehov i personalgruppen för att kunna tillförsäkra eleverna en god studiero. Enligt de intervjuade har många personer i personalgruppen fördelats roller och uppdrag, där personerna inte har tillräcklig kompetens för att genomföra det arbete som krävs, vilket i sin tur leder till en passivitet inom skolenheten.

Av intervjun med rektorn och den biträdande rektorn framgår att skolan inte hunnit följa upp arbetet för att skapa studiero. Rektorn uppger att skolpersonal har fastnat i ett åtgärdande arbete kring studiero, såsom möten med vårdnadshavare kring elevers behov av särskilt stöd.

Av intervjun med huvudmannens representanter framgår att det inte genomförs några specifika insatser för arbetet med studiero på skolan, samtidigt som de intervjuade uppger att skolan är i behov av en skolledning som kan vända den rådande skolkulturen. Visserligen framgår av intervjun med huvudmannens representanter att ytterligare rektor rekryterats och ska tillträda sin tjänst i början av 2024, och av intervjun med rektorn och den biträdande rektorn framgår att det på skolan planeras för en utbildningsinsats för lärare våren 2024 angående undervisningens kvalitet.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen ges möjlighet till kompetensutveckling och att all personal i verksamheten har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § skollagen).

Av skollagen framgår att varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen (4 kap. 3 § skollagen).

Vidare framgår av skollagen att sådan planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn är ansvarig för att ett sådant kvalitetsarbete genomförs. (4 kap. 4 § skollagen)

Av skollagen framgår att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. (4 kap. 5 § skollagen)

Av skollagen framgår att huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete för att skapa studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. (5 kap. 3 § skollagen)

Vidare framgår av skollagen att vid undervisning får endast sådan användning av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning förekomma som

1. sker enligt lärares instruktioner i syfte att främja elevernas utveckling och lärande, eller
2. utgör extra anpassningar eller särskilt stöd enligt 3 kap.

Om det finns särskilda skäl får dock rektorn eller en lärare tillåta en enskild elev att använda en mobiltelefon eller annan elektronisk kommunikationsutrustning även i andra fall än som avses i första stycket. (5 kap. 4 a § skollagen)

Av skollagen framgår att det för varje skolenhet ska finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt 5 kap. 4 b-4 d §§ skollagen. Rektorn beslutar om sådana rutiner. (5 kap. 4 e § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att huvudmannen ska se till att den personal som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för ges möjligheter till kompetensutveckling och att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. Ett förebyggande arbete innebär bland annat att skolor och huvudmän följer upp såväl elevernas trygghet som studiero. Det innebär även att skolor och huvudmän analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och ha studiero och aktivt verkar för att dessa hinder undanröjs. Det kan bland annat innebära att skolan förebygger ordningsstörningar genom väl förankrade ordningsregler och ett gemensamt förhållningssätt bland personalen och utveckling av det pedagogiska ledarskapet i klassrummet. Det kan

även innebära ett fokus på att erbjuda en varierad undervisning av hög kvalitet och de extra anpassningar, särskilda stöd och utmaningar som eleverna behöver. Utifrån en uppföljning och analys av vilka behov som finns i verksamheten kan både mer generella och särskilt riktade åtgärder behöva vidtas. (Prop. 2021/22:160, s. 229)

Av förarbetena framgår vidare att de skriftliga rutinerna ska avse hanteringen av omhändertaganden i förebyggande syfte och omhändertaganden som sker utifrån rektorns beslut om att samla in mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning vid varje skoldags början. Det är skolans ansvar att förvara omhändertagna föremål på ett säkert sätt till dess att de lämnas tillbaka. Av rutinerna bör bland annat framgå hur omhändertagandet av utrustningen ska gå till, till exempel hur föremålen ska förvaras på ett betryggande sätt och hur insamlandet av utrustningen ska ske så att det framgår till vem varje föremål ska återlämnas. Det ska inte föreligga någon osäkerhet huruvida ett föremål har omhändertagits eller huruvida det har lämnats tillbaka. (Prop. 2021/22:160, s. 235)

Av förarbetena till skollagen framgår vidare att syftet med ordningsreglerna är att skapa arbetsro och en lugn och trygg miljö i skolan. Angående uppföljning och analys av ordningsregler anges följande. Det innebär att skolan ska följa upp i vilken utsträckning ordningsreglerna följs och, om det finns brister, ta reda på orsakerna till dessa. [...] Om det till exempel finns ordningsregler som fungerar mindre väl ur vissa avseenden eller som följs i låg utsträckning bör skolan utreda orsakerna till detta och antingen förändra reglerna eller implementera dem mer kraftfullt, om det anses viktigt att ha kvar dem, eller ta bort dem, om de vid en närmare analys inte anses behövas. Det ska i detta sammanhang beaktas att om elever och personal uppfattar att eleverna på ett systematiskt sätt inte följer skolans ordningsregler riskerar det att skapa en kultur där det är acceptabelt att bryta mot ordningsregler och andra normer för uppförande. (Prop. 2021/22:160, s. 31 och s. 236)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns omfattande brister i skolans arbete för att skapa studiero. Utredningen visar att flera lärare inte ser till att ordningsreglerna, som utarbetats och förtydligats för att skapa studiero, efterlevs. Det handlar till exempel om att lärare inte agerar eller reagerar på elevers ordningsstörande beteende eller när elever uttrycker nedsättande kommentarer till varandra. Det handlar också om att lärare inte upprätthåller reglerna kopplade till att mobiltelefoner och datorer endast används i undervisningen enligt lärarens instruktioner. Vidare handlar det om att skolans utarbetade lektionsstrukturer inte efterlevs av samtliga lärare. Att ordningsregler inte upprätthålls samt att lektionsstrukturer inte följs, leder till bristande studiero i form av såväl störande inslag – vilket leder till att eleverna inte kan koncentrera sig på lektionerna – som

att eleverna ägnar sig åt annat än skoluppgifterna. Skolinspektionen konstaterar också att skolan saknar rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. Gemensamma och väl förankrade förhållningssätt och rutiner som omfattas av all skolpersonal är en förutsättning för att det förebyggande arbetet för att tillförsäkra elever studiero ska få genomslag. En annan förutsättning är att det finns en samsyn bland personalen om vilka konsekvenserna är när ordningsreglerna inte följs.

Utredningen visar att det saknas ett strukturerat arbete under rektorns ledning, där den samlade kompetensen hos lärare och övrig personal, till exempel elevhälsan, används i arbetet för att se till att studiemiljön präglas av studiero. I ett sådant arbete ingår att systematiskt följa upp studiero på skolan, analysera vilka hinder som finns för studiero och utifrån resultatet av uppföljning och analysen besluta om åtgärder för att undanröja dessa hinder. Som framgår av förarbetena ovan är även studiero tydligt relaterad till undervisningens kvalitet, lärarens ledarskap och arbetet med olika stödinsatser, vilket därför behöver involveras i en analys av vilka hinder som finns för att skapa studiero. Skollagen är också tydlig med att ansvaret för att säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete för att skapa studiero åligger huvudmannen. Det är huvudmannens ansvar att identifiera vilka kompetensutvecklingsbehov som personalen är i behov av och tillse att sådan kompetensutveckling ges.

Särskilt beakta resultat på nationella prov

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av nationell statistik för läsåret 2021/22 framgår att en stor andel elever i årskurs 9 på Mosstorpskolan 2 hade ett högre slutbetyg jämfört med resultatet på det nationella provet. Avvikelserna är betydligt större än för riket som helhet. Detta gäller genomgående för samtliga ämnen som redovisas. I ämnet matematik hade 77,8 procent av eleverna fått ett högre slutbetyg än vad resultatet på det nationella provet visat, jämfört med rikets 34,5 procent. I ämnet engelska hade 31,6 procent av eleverna fått ett högre slutbetyg än vad resultatet på det nationella provet visat, i jämförelse med rikets 10,3 procent. I ämnet svenska hade 72,5 procent av eleverna fått ett högre slutbetyg än vad resultatet på det nationella provet visat, i jämförelse med rikets 35,4 procent. I ämnet samhällskunskap hade 37,2 procent av eleverna fått ett högre slutbetyg än vad resultatet på det nationella provet visat, i jämförelse med rikets 24,1 procent.

Av nationell statistik för läsåret 2022/23 framgår att elever i årskurs 9 fortsatt har fått ett högre slutbetyg jämfört med resultatet på det nationella provet. Avvikelserna är fortsatt betydligt större än för riket som helhet. I ämnet matematik hade 80 procent av eleverna fått ett högre slutbetyg än vad resultatet på det nationella provet visat, i jämförelse med rikets 24,2 procent. I ämnet engelska hade

20,7 procent av eleverna fått ett högre slutbetyg än vad resultatet på det nationella provet visat, i jämförelse med rikets 9,5 procent. I ämnet svenska hade 61,8 procent av eleverna fått ett högre slutbetyg än vad resultatet på det nationella provet visat, i jämförelse med rikets 28,1 procent. I ämnet historia hade 65,6 procent av eleverna fått ett högre slutbetyg än vad resultatet på det nationella provet visat, i jämförelse med rikets 33 procent.

Av inskickad dokumentation framgår att stora avvikelser mellan slutbetyg och resultat på nationella prov i framförallt ämnet matematik funnits på skolan över tid.

Av lärarintervju framgår att vissa lärare på skolenheten anser att resultaten på de nationella proven inte särskilt beaktades vid betygssättningen under vårterminen 2023. En lärare som undervisar i de samhällsorienterade ämnena uttrycker att skolenheten brustit i att särskilt beakta resultaten på de nationella proven. Som exempel uppger läraren att skolan brister i detta arbete om en elev får slutbetyget B, trots att eleven fått betyget F på det nationella provet. Av lärarintervju framgår visserligen att avvikelser mellan elevers slutbetyg i relation till resultaten på de nationella proven under vårterminen 2023 diskuterats på skolan inom ämneslagen och tillsammans med rektorn, trots detta kvarstår avvikelserna mellan elevers resultat på nationella prov i jämförelse med slutbetygen i samtliga ämnen, vilket styrks av nationell statistik.

Vidare framgår av en lärarintervju att lärare visserligen informerar elever att resultaten på de nationella proven ska tas i särskilt beaktande vid betygssättningen. Däremot framgår att lärare upplever svårigheter i att särskilt beakta resultaten på de nationella proven när exempelvis en elev presterat bra på övriga prov och lektioner, men som sedan presterat lågt på ett nationellt prov. Lärare upplever också svårigheter i att särskilt beakta resultat på de nationella proven för elever som har läs- och skrivsvårigheter, då dessa elever inte ges möjlighet att sitta i annat rum vid provtillfället. Även för långt provtillfälle och att nationella prov bidrar till ökad stress för elever, ser lärarna som försvårande omständigheter i att särskilt beakta resultaten på de nationella proven.

Av intervjun med rektorn och den biträdande rektorn framgår att rektorn tillsammans med lärare diskuterat avvikelserna mellan elevers slutbetyg och resultat på de nationella proven, och rektorn uppger att elevers slutbetyg generellt är högre än vad de borde vara. Vidare uppger rektorn att det är svårt för henne i rollen som rektor att göra ingripanden i lärares betygssättning då det handlar om myndighetsutövning. Däremot har rektorn belyst för lärare att resultaten på de nationella proven särskilt ska beaktas vid betygssättningen.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att vid betygssättning enligt 19 och 20 §§ i ett ämne som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provre-sultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns sär-skilda skäl. (10 kap. 20 a § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår att en lärare inte kan bortse från resultatet på ett nationellt prov, som är välkonstruerat och noga utprövat och som utvecklats just för att vara ett stöd vid betygssättningen. Att provet särskilt ska beaktas vid be-tygssättningen understryker att resultatet på ett nationellt prov normalt sett har en större betydelse än vilket annat enskilt prov eller bedömningsunderlag som helst. Med ”särskilda skäl” avses sådana situationer där det finns ovanliga och särskilt be-aktansvärda omständigheter som gör att den betygssättande läraren ska kunna göra ett avsteg från bestämmelsens huvudregel. (Prop, 2017/18:14 sid. 26)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att betygssättande lärare, i flera fall, inte särskilt beaktar resultaten på de nationella proven. Utredningen visar att det råder stora avvikelser mellan elevernas slutbetyg och resultaten på de nationella proven, såväl under läsåret 2021/22 som läsåret 2022/23 i samtliga ämnen. Detta styrks av lärarintervju, intervju med rektorn och den biträdande rektorn samt av nationell statistik. Tillsynen visar att resultaten på de nationella proven under vårterminen 2022 inte togs i särskilt beaktande, åtminstone inte i de samhällsorienterande ämnena. Att flera lärare påtalat skäl till varför de inte särskilt beaktat de nationella proven, som exempelvis att provtillfället är för långt eller att nationella prov bidrar till ökad stress för eleverna, kan heller inte anses utgöra särskilda skäl och påverkar därmed inte Skolinspektionens bedömning. Att lärarna inte särskilt beaktar resultaten på nationella prov innebär en risk att elever får ett slutbetyg som inte motsvarar deras kunskapsnivå. Ytterligare en risk är att betygssättningen inte är likvärdig vare sig inom skolan eller gentemot övriga skolor.

Betygskatalog

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har i samband med tillsynen tagit del av betygskataloger från höstterminen 2022 och vårterminen 2023. Av betygskatalogerna framgår att det i två fall har gjorts ändringar av betyg i efterhand där ett betyg strukits över och ett annat betyg skrivits in förhand. Detta avser betygskatalogen för höstterminen 2022 i ämnet musik och betygskatalogen för vårterminen 2023 i ämnet bild. Av kompletterande uppgifter från rektorn framgår att betygssättande lärare upptäckt att ett felaktigt betyg har satts, anmält detta till administratören som i sin tur strukit över

det tidigare betyget och skrivit dit det nya betyget. Det framgår att det nya betyget förts in i skolans digitala system, men att en ny betygskatalog inte skapats.

Rättslig reglering

Av skolförordningen framgår att beslut om betyg ska dokumenteras på föreskrivet sätt i en betygskatalog och rektorn ansvarar för att betygskatalogen förs. (6 kap. 10 § 1 och 4 stycket skolförordningen)

Av skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår att bestämmelser om rättelse av betyg och om ändring av uppenbart oriktiga betyg finns i 3 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800). Rättelser och ändringar ska anges i betygskatalogen. Om ett betyg rättas eller ändras ska såväl det gamla som det nya betyget framgå. Rättelser och ändringar ska dateras och signeras på samma sätt som anges i 7 §. Det ska framgå av betygskatalogen om det är en rättelse eller ändring som är beslutad. (15 § Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2011:123] om betygskatalog)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att betygskataloger inte förs i enlighet med författningarnas krav. Utredningen visar att det vid rättelser och ändringar av betyg saknas datum för betygssättning och signatur av betygssättande lärare vid tillfället då betyget ändrades.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Norrköpings kommuns verksamhet vid Mosstorpskolan 2 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att undervisning ges av behöriga och legitimerade lärare, extra studietid, frånvaro, extra anpassningar, särskilt stöd, förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet, arbete för att skapa studiero, särskilt beakta resultat på nationella prov samt betygskatalog. Det finns därför skäl att förelägga Norrköpings kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

X Anna Åhman Lundberg

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Åhman Lundberg

X Victoria Eriksson

Föredragande
Signerat av: Victoria Eriksson